

H a l i Kristianstad in memoriam

Till minne av högre allmänna läroverket I Kristianstad

ARTUR ÖMAN

Det var ej meningen, att jag efter folkskolan skulle studera vidare. Men en dag i slutet av vårterminen 1932 kom min skicklige lärare Thure Friberg hem till mina föräldrar och sa, att han tyckte jag skulle fortsätta på läroverket. Då min far oroade sig över de utgifter detta skulle medföra, sa min farfar på sitt kärnfulla sätt: ”Låt pågen få ett märke i mössan.” Och så blev det.

Det var en stor dag, då man efter tre dagars prövningar kommit in på läroverket. Proven omfattade uppsatsskrivning, rättskrivning, provräkning samt muntligt förhör i svenska, bl a i språklära.

Läroverket var en stor skola, som styrdes av rektor Birger Sjövall, en liten jovialisk man, som vid terminens början läste upp skolans ordningsregler: Det var lärjunge förbjudet att gå på restaurang förutom i målsmans sällskap. Alla spel om penningar eller penningars värde var förbjudet. Man fick inte vistas utomhus efter klockan tio, osv.

Rektor presiderade vid morgonbönen i aulan, där ibland lektor Sjöfors lade ut texten för måttligt intresserade åhörare. Det enda jag kommer ihåg, var att han drog upp munnen mot ena örat, då han talade.

På en rast såg jag rektor i aktion. Då en elev höll på att klättra in genom ett fönster, gav han honom ett ordentligt rapp med käppen, så att han kom in ”fortare än kvickt”.

Rektors skrivbiträde var en adjunkt. Han var en av den nu grasserande frågesportens pionjärer. I en klass sammanförde han några elever till en grupp, som han kallade de dumme. Och var gång någon svarade fel, måste de dumme resa sig upp.

På gymnasiet hade jag lektor Harald Sjövall i latin. Han kom från Lund och betraktade väl Kristianstad som en förvisningsort.

En stackars flicka översatte ”populus romanus” (det romerska folket) med populära romaner, vilket föranledde en kolerisk eruption. Flickan slutade skolan och tog studenten på ett annat ställe. Vad som stannat kvar i minnet är den mängd bevingade ord man fick lära sig. Jag har faktiskt en gång haft användning för ett. Då en läkare lämnade mig ett recept, frågade jag vad där stod. När jag nästa gång kom till honom, sa han: ”Ja, så här är den som inte

Del av kollegiet vid högre allmänna läroverket i Kristianstad, troligen 1934. Nedre raden från vänster: lektor Rosén, adjunkt Malmström, adjunkt Ilien (svärson till skomakarmästaren och finansministern Thorsson), adjunkt Edström, rektor Birger "Bissen" Sjövall, lektor Johansson, adjunkt Marne, lektor Santesson. Bakom rektor extraläraren Stina Bernstone.

kan läsa." Jag svarade: "Docti viri male pingunt." Lärde män, dvs doktorer, skriver illa.

Skolans populäraste lärare var den gamle adjunkten Petrus (Pelle) Renlund. Alltid glad och skämtsam. Jag står på skolgården. Då kommer han fram till mig, lägger en hand på min axel, säger några vänliga ord och tillägger: "Öman, tycker du inte det är för djäkligt, att ni ska ha så korta raster, att jag inte hinner att gå och ta en bier."

Min minnesbild av läroverket domineras av den väldige adjunkten Johan Anders August Marne. Honom hade jag i tyska i realskolan och dessutom i geografi i första klassen. Hans tysklektioner följde samma ritual. Läsning av läxan, översättning, förhör på glosorna till texten. Förhör på grammatikläxan. Om någon inte gav ett nöjaktigt svar, tog Marne fram den gröna boken, drog munnen och näsan åt ena sidan och satte dit en nolla. Tre sådana och det var kört.

Mot slutet av terminen blev det ett skriftligt glosprov på det man hade läst. Tjugo ord från svenska till tyska och tjugo från tyska till svenska. Det gällde att läsa och repetera. Det var effektivt och stenhårt.

Efter en och en halv termin fick vi bl a följande mening att översätta. ”Den fattiga gamla gumman berättade, att hon hade förlorat nästan hela sitt husgeråd.” Die arme Alte erzählte, dass sie fast ihr ganzes Hausgerät verloren hatte (eller hätte om man tvivlade på vad hon sa).

I tredje klass hade vi fått en ny kamrat Evert (uttalas Ävert) Nilsson, som hade hoppat över andra klass. Det första Marne gjorde, var att fråga honom hur han kunde tänka sig att klara tyskan. Då sa den lille självsäkre Evert: ”Det beror sig på energin.” Varpå Marne blev svarslös.

En gång då jag inte kunde ge exempel på apposition, gav han mig ett exempel som jag inte skulle glömma. Artur Öman, fiskarpojken från Åhus.

I geografi fick vi lära oss de franska landskapen precis som prepositionerna i tyskan. Flandern, Artois, Picardie, Normandie, Bretagne osv.

På gymnasiet hade jag Marne i historia. Hans lektioner var intressanta. Nu uppfattade man honom som vänlig. Då jag gick i tredje ringen hade Marne utnämnts till rektor i Svedala. Där kallade han sig samhällets rektor (ej skolans).

Skolans mest omtalade lärare var lektorn Johannes Laurentius Flensburg, Bobby kallad. Han var en gentleman men med den egenheten, att han tog allting på fullt allvar, även sådant som emanerade från elevers skämtlygne.

Klass 2^a läsåret 1933/34. Författaren nr 6 från vänster i (stående) mellanraden och intill honom sedermera skådespelaren Lennart Lindberg.

Sålunda började en lektion med att någon sade: ”Lektorn, som kan tyska, kan väl läsa läxan, så vi får höra hur den skall läsas.” ”Ja det skall jag göra,” säger Flensburg. Och så läser han. Men när han slutat säger någon: ”Men lektorn, det var inte bra läst.” ”Ja,” säger Flensburg, ”jag känner mig indisponerad idag.”

En annan gång var det prepositioner i tyskan. Lektor Flensburg tar upp sin guldklocka ur västfickan och säger: ”Diese Uhr habe ich in der Lotterei gewonnen.” ”Verkligen?” säger någon. ”Nej,” säger Flensburg, ”den har jag ärvt av min salig fader biskopen.”

Om han någon gång fick undervisa i en stökig realklass, brukade han säga: ”Slamra ni med bänkklocken, jag skall inte lägga fingrarna emellan.”

Flensburg intog sina måltider på Frimurarehotellet. En gång, då han besökte ställets bekvämlighetsinrättning, blev en i ordets mening utanförstående otålig och sa: ”Bor ni här?” ”Nej, jag bara äter här”, blev svaret.

Lektor Flensburg gick alltid mitt på gatan. Elever påstod, att det var för att han skulle undgå det öde, som drabbat kung Pyrrhus av Epirus vilken fått en tegelpanna i huvudet. Vem var kung Pyrrhus? Jo, det var han, som höll på att bli besegrad av sina egna elefanter.

Då man går på Östra Storgatan söderut fram till det hus, som en gång beboddes av Filip Orlik, Ukrainas statschef efter Mazepa, så ser man en liten staty mitt på gatan. Den föreställer lektor Johannes Laurentius Flensburg, Kristianstads läroverks store, ofrivillige glädjespridare.

Acta est fabula (Berättelsen är slut).